

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Β'.
ΑΡΙΘ. 23

Ἐν Πειραιεὶ Μάρτιος
1885

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
Α. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ «Ἀπόλλωνος» βαθέως εὐγνωμονοῦσα τῷ Πρυτάνει τῶν παρ' ἡμῖν λογογράφων, λαμβάνει τὴν τιμὴν νὰ κοσμήσῃ τὸ πρῶτον τὰς σελίδας αὐτοῦ διὰ τῆς πολυτίμου πνευματικῆς συμβολῆς τοῦ διαπρεπεστάτου ἀνδρὸς καὶ ἐξοχωτάτου Πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐν Βερολίῳ.

Φίλτατε Κύριε,

Εἰ καὶ ἕνεκα τῆς μακρᾶς ἐξ Ἑλλάδος ἀπουσίας μου δὲν γνωρίζομεθα προσωπικῶς, ἀλλὰ τὸ δεινὸν ὑμέτερον πάθημα, ὃ αἰσθάνομαι ὡς ἂν εἶχε συμβῇ εἰς ἐμαυτὸν, ἡ ἡρώϊκῃ καρτερίᾳ μεθ' ἧς αὐτὸ ὑπομένετε, ἀποδύει γυναικίως εἰς τῶν γραμμάτων τὴν σταδιοδρομίαν, καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν φιλολογίαν ἀξιόλογον καὶ χρησιμώτατον προσθεῖς κόσμημα, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ καλωσύνη ἣν εἶχετε νὰ μνησθῇτε ἐμοῦ καὶ νὰ μοὶ πέμψητε τὸ πολύτιμον τοῦ «Ἀπόλλωνος» δῶρον, ἐξηγοῦσι καὶ δικαιολογοῦσι τὴν προσφώνησιν «φιλλάτου», ἣν ἡ καρδιά μου μοὶ ὑπηγόρευεν ἐπὶ κεφαλῇς τῶν γραμμῶν τούτων.

Ὑμεῖς ἐντελῶς δικαιολογεῖτε τὸ παρήγορον καὶ ἀληθὲς λόγιον τῶν ἀρχαίων, ὅτι «Νοῦς ὁρᾷ, καὶ νοῦς ἀκούει». Ὁ ἐν Ὑμῖν κόσμος εἶναι ωραιότερος τοῦ ἐξωτερικοῦ, οὗ ἡ θέα μᾶς ἀντιπερισπᾷ ἀπὸ τῶν εὐγενεστέρων θεωριῶν.

Ὡς δὲ πρὸς ἔργον ἄξιον δημοσιεύσεως διὰ τοῦ «Ἀπόλλωνος», ὀφείλω νὰ σᾶς ὁμολογήσω ὅτι πρὸ τοσούτων ἐτῶν μακρὰν τῆς Ἑλλάδος διαμένων, ἀπὸ τῶν φίλων μου σπουδῶν ἀποτραπείς, καὶ ὅλως ὑπὸ τῶν μεριμνῶν καὶ ἔργων τῆς ὑπηρεσίας κατεχόμενος, ἠναγκάσθην ν' ἀποστῶ τῶν Μουσῶν, καὶ οὐδὲ στιγμὰς κἂν διαθέτω, ἅς νὰ δύναιμι ν' ἀφιερῶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν. Ἐπ' ἐσχάτων τῷ ὄντι συνέταξα κατὰ τύχην πραγματείαν τινὰ ἣν ἐπέμψα εἰς ἓν τῶν περιοδικῶν. Νομίζω ὅμως ὅτι οὔτε ἡ ὕλη οὔτε ἡ ἔκτασις ἔσται δι' αὐτὴν ἀρμοδία, καὶ παρεκάλεσα ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ μοὶ ἐπιστρα-

φῇ, ὃ μοὶ φαίνεται πιθανώτατον. Θέλω δὲ τότε σπεύσει νὰ τὴν πέμψω πρὸς τὸν «Ἀπόλλωνα» εἰς δεῖγμα τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ βαθέως ἐνδιαφέροντός μου. Ἄν δὲ δὲν ἤθελε μοὶ ἐπιστραφῇ, θέλω προσπαθῆσαι εἰς πρώτας στιγμὰς ἀνέσεως, καὶ ἅμα εὖρω τι ἄξιον ἀφηγήσεως, νὰ γράψω τὸ κατὰ δύναμιν καὶ νὰ σᾶς πέμψω τὸ γραφέν.

Ἐν Βερολίῳ τῇ 26/7 Δεκεμβρίου 1884.

Μετὰ πάσης ὑπολήψεως κλπ.

Ὅλως πρόθυμος

ΑΛ. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

Φίλτατέ μοι,

Σᾶς πέμπω μικρὰν πραγματείαν διὰ τὸν «Ἀπόλλωνα» εἰς δεῖγμα συμπαθείας μου πρὸς αὐτὸν καὶ ὑμᾶς.

Ἐν Βερολίῳ τῇ 9/21 Φεβρουαρίου 1885.

Ὅλως πρόθυμος

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΠΕΡΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΥ

Ἐχων τὴν συναίσθησιν ὅτι τὸ πρῶτόν μου βῆμα ἐν τῇ Κλειῳ τῆς Λειψίας (ἀρθ. 2) ὑποισοδρόμησιν δὲν ἐπιδέχεται καὶ ἀνάγκη νὰ κύψω εἰς τὴν κοινὴν κρίσιν, ἣν καὶ αὐτὴ ἡ Περίεργος τῆς Κλειοῦς φαίνεται ἐπικυροῦσα, ὅτι μωροπείστως ἐπιδίδομαι εἰς μελέτας φαντασμάτων καὶ μαγικῶν, πρῶτον μὲν νομίζω ὅτι ὀφείλω εἰς ἐμαυτὸν τὴν δικαιοσύνην τοῦ νὰ κυρώσω ὃ ὁ Κ. συντάκτης τῆς Κλειοῦς εἶχεν ἤδη τὴν καλωσύνην νὰ ὑποδείξῃ, ὅτι δηλαδὴ πρὶν ἢ τῷ πέμψῳ τὴν ἐμὴν πραγματείαν, δὲν ἐγνώριζον μὲν τὴν ἐν τῷ πρώτῳ φυλλαδίῳ ὑπὸ τοῦ λογίου ἀνταποκριτοῦ δημοσιευθεῖσαν γενικὴν κατα-

δίκην των πνευματιστικών έρευνών, ώστε ν' αποσταῶ τοῦ έργου μου, ἢ καὶ νὰ ζητήσω νὰ δικαιολογήσω αὐτό, εἶχον ὅμως ἀναγνώσει πρὶν ἢ τυπωθῇ, φιλοφρόνως πεμφθέν μοι ὑπὸ τοῦ ἐκδότου, τὸ εὐγλωττον καὶ περιεργὸν ἄρθρον τοῦ κ. Σκυλίσση.

Δεύτερον δέ, ἐπιλαθόμενος τοῦ «δὲς ἐξαμαρτεῖν ταῦτό...», καὶ ἐμαυτὸν πᾶν ἄλλο θεωρῶν ἢ ἄνδρα σοφόν, ἔρχομαι νὰ ἐπιθέσω καὶ τῷ ὑμετέρῳ «Ἀπόλλωνι», ἂν τὸ δέχησθε, τὸ στίγμα τῆς εὐπιστίας, ἀξιῶν μάλιστα ὅτι οὕτω καὶ τῇ ἐπιστήμῃ ὑπηρετῶ, καὶ δίδωμι τοῖς σοφοῖς ἀφορμὴν ἵνα σοφώτεροι γίνωνται.

Μὴ ἀρκεσθεῖς εἰς τὴν μακρὰν ἐν τῇ Κλειοῖ ἀπαριθμῆσιν τῶν τερατευμάτων, ζητῶ καὶ παρ' ὑμῶν, ἂν δὲν ἔχητε εἰς τι κρεῖττον ν' ἀφιερῶσθε τὰς σελίδας σας, μικρὰν γωνίαν ἐν αὐταῖς, ἵνα καὶ ἄλλα ἀφηγηθῶ, ἀλλὰ ταῦτα πρὸ πάντων ἐπὶ σκόπῳ τοῦ νὰ καταδείξω κατὰ τίνα τρόπον φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ γίνωνται αἱ περὶ τῶν τοιούτων έρευναι.

Πολλοὶ, ἡξέυρω, πρεσβεύουσιν ὅτι ὁ ἄριστος τῶν τρόπων ἐστὶ, παντάπασιν νὰ μὴ γίνωνται, καὶ ἄνθρωποι ἀξιῶσαι σπουδαιότητος ἔχοντες νὰ μὴ κατατρίβωσι τὸν καιρὸν των εἰς παιδαριώδους φαντασίας γεννήματα. Τὴν ἐναντίαν μου γνώμην ἀλλαχού ἤδη ἐξέφρασα, καὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι ὁ χαρακτηρίζων τι ὡς φαντασιώδης ἢ παιδαριώδης δὲν ἀρκεῖ ἐκ τρίποδος ν' ἀποφαίνεται ἂν δὲν φέρῃ καὶ ἀποδείξεις· αἱ δ' ἀποδείξεις, ἵνα ἔχωσι κύρος, πρέπει νὰ στηρίζονται ἐπ' έρευνῶν ἐπιμελῶν καὶ ὧν ἡ ἀκρίβεια νὰ ᾖ ἀνεπίδεκτος ἀντιρρήσεως.

Ἐκ τοιούτων δοξασιῶν ὁρμώμενος, φρονῶ ὅτι ἂν ἐνυπάρχη τι ἀληθές ἐν τοῖς φαινομένοις τοῦ λεγομένου πνευματισμοῦ, πρέπει νὰ ἐξιχνιασθῇ, διότι, ἂν ὑπάρχη, πιθανὸν νὰ ὑπάγῃται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ὑψηλοτέρων ἐπιστημονικῶν θεωριῶν, πᾶσα δ' ἀλήθεια, οἷα δ' ἦποτε, συμφέρει νὰ ἐρευνηθῇ ἐξακριβουμένη καθ' ὅσον ἐστὶ βαθμὶς ἀσφαλῆς εἰς ἀνωτέραν προάγουσα ἐπὶ τῆς κλίμακος τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιγνώσεως. Τοῦτου ἕνεκεν οὐδόλως ὤκησα καὶ εἰς ἑτέρα τινα πειράματα ἐπ' ἐσχάτων νὰ παρευρεθῶ ἐν οἰκίαις ἰδιωτικαῖς καὶ συναναστροφαῖς συγκειμέναις ἐκ μελῶν ὧν τινα ἐπίστευον, ἄλλα δ' ἤθελον νὰ πληροφρορηθῶσιν ἂν πρέπει νὰ πιστευώσι.

Ἐσπέραν τινὰ εἰσήχθην εἰς αἴθουσαν ἐν ἣ περὶ τοὺς τεσσαράκοντα προσκεκλημένους περιεκάθητο πυκνῶς περὶ θύραν ἀνοιγομένην εἰς ἐνδότερον δωμάτιον, τὸ ὠρισμένον διὰ τὰ πειράματα. Πρὸ παντός ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν ἦν νὰ ἐρευνηθῇ τὸ δωμάτιον τοῦτο, οὐ καὶ ἐπιτραπέντος, εἰσῆλθον ἐγὼ μετὰ τριῶν ἄλλων κυρίων, ἱατρῶν καὶ λογίων, ὑποδειχθέντων ὑπὸ τῆς συναναστροφῆς, καὶ εὐρόντες ὅτι, πλὴν τῆς θύρας ἥτις ἔφερον εἰς τὴν αἴθουσαν, εἶχε καὶ δύο ἄλλας κοινωνούσας μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς οἰκίας, ἐκλείσαμεν ταύτας, ἐλάβομεν τὰ κλειδιά, καὶ ἐσφραγίσσαμεν αὐτάς διὰ τῶν ἰδίων ἡμῶν σφραγίδων. Τὸ αὐτὸ δ' ἐπράξαμεν καὶ ὡς πρὸς μικρὰν ἱματιοθήκην, ἥτις μόνον τινὰ ἐνδύματα περιείχε τῆς οἰκοδεσποίνης· μετεθέσαμεν δὲ καὶ τὸ ἀνάκλιτρον, ἐν ἑκ τῶν συνήθων ἐπιπλῶν, καὶ ἀκριβῶς ἐξετάσαντες καὶ αὐτό, ἐπείσθημεν κατὰ

τρόπον δισταγμοῦ ἀνεπίδεκτον ὅτι τὸ δωμάτιον ἦν ἐντελῶς κενόν καὶ οὐδεὶς καὶ οὐδὲν ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ.

Τότε δ' ἐκαλέσαμεν τὸν Μεσάζοντα, νεανίαν ἐκ Λειψίας μετακληθέντα, καὶ ἀνήκοντα, ὡς ἡ γλῶσσά του ἀπεδείκνυν, εἰς τὰς κατωτάτας τάξεις τῆς κοινωνίας. Ἀλλ' ἐκ τοῦ πρώτου βλέμματος ὑπόπτως πρὸς αὐτὸν διετέθη, ἀναγνωρίσας ἐν αὐτῷ, ὃ καὶ αὐτὸς μοι ἐπεβεβαίωσεν, αὐτὸν ἐκείνον ὃν πρὸ ἔτους εἶχον ἰδεῖ ἐν Λειψίᾳ, καὶ πρὸς οὗ τὴν εἰλικρίνειαν εἶχον συλλάβει ἰσχυροὺς δισταγμούς. Καταβιβάσαντες δὲ τὸ παραπέτασμα πρὸ τῆς θύρας τῆς ἀνοικτῆς μεταξὺ τοῦ δωματίου καὶ τῆς αἰθούσης, ἐγυμνώσαμεν τὸν Μεσάζοντα, καὶ ἐπείσθημεν ὅτι οὐδὲν εἶχεν ἐφ' ἑαυτοῦ, πλὴν τῶν ἀπλουστερῶν του ἐνδυμάτων, καὶ οὐδὲν ἐν τοῖς θηλακίοις δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐπικουρικὸν εἰς ταχυδακτυλουργίας.

Εἶτα δέ, τοῦ παραπετάσματος ἀνοιγέντος, ἐν πλήρει φωτὶ ἐδέσαμεν τὸν Μεσάζοντα ἐπὶ ἔδρας τῆς πρώτης τυχούσης διὰ θόμιγκος (λεπτοῦ σχοινίου, σπάγκου) χεῖρας, πόδας καὶ κορμὸν τοῦ σώματος. Ἐπειδὴ δὲ παρά τινος τῶν ἀξιούντων ὅτι ἐξελέγχουσι τὰς πνευματιστικὰς ἀπάτας (τοῦ Βελλίνη) εἶχον ἀκούσει, καὶ ἀλλαχόθεν ἤδη ἐγνώριζον κατὰ τινὰς τρόπους δέονται δεσμοὶ ἀπατηλοὶ καὶ εὐλυτοὶ, ἐφροντίσαμεν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ μετ' ἐμοῦ ἵνα οἱ ἡμέτεροι ὥσιν ἀληθεῖς, στενοί, διπλοὶ καὶ τριπλοὶ ἕκαστος καθ' ἑαυτόν, καὶ τὰ δύο ἄκρα ἐσχάτου, καλῶς τεταμένα, ἐσφραγίσσαμεν διὰ τῆς ἐμῆς σφραγίδος ἐπὶ τῆς ἔδρας, ὥστε ἐδυνάμεθα νὰ ἐγγυηθῶμεν, ὅτι καθ' ὅλας τὰς περὶ δεσμῶν γνώσεις, ἦσαν ἄλυτοι καὶ ἀμετακίνητοι.

Μετέφερον δὲ τὸν δεσμώτην Μεσάζοντα μετὰ τῆς ἔδρας του οἱ συνοδεύσαντές με, καὶ κατέθεσαν αὐτὸν ἐμπρὸς τῆς θύρας τῆς αἰθούσης, ἐν ἱκρίωματι τετραγώνῳ, συγκειμένῳ ἐκ τέσσαρων ὀρθῶς ἐστημένων λεπτῶν ῥαβδίων, εἰς ἃ κατὰ τὰ δύο πλάγια καὶ ὀπίσω ἐκρέμκτο ἀνὰ μία σινδόνη μελανοῦ ὑφάσματος ἐμπρὸς δ' ἦν ἀνοικτόν, κλυπτόμενον μόνον ὑπὸ τοῦ παραπετάσματος τῆς θύρας ὅταν κατεβιβάζετο. Ἐκεῖ δ' ἀφέντες αὐτὸν μόνον, ἐξήλθομεν, τὸ παραπέτασμα κατεπετάσθη, τὸ φῶς ἐσβέσθη, εἰ καὶ τὸ ἡλεκτρικὸν φῶς τῆς πλατείας ἀμυδρῶς διὰ τῶν παραθύρων ἐφώτιζε τὸ ἐμβαδὸν τῆς αἰθούσης, καὶ ἐντελής σιγὴ ἐγένετο, ἐνὸς κυρίου μόνον κατὰ παράκλησιν παίζοντος εἰς τὸ κύμβαλον, διότι, ὡς μᾶς ἐρρέθη, ἦν ἀναγκαία ἡ ἐν ἀρμονίᾳ συγκέντρωσις τῆς προσοχῆς καὶ ἡ μὴ πλάνησις τῶν ἰδεῶν.

Δυστυχῶς πάντα ταῦτα ἐπὶ πολὺ οὐδὲν ἔφερον ἀποτελεσμα, ἐγὼ δ' ἐκ κοινωνικῶν υποχρεώσεων ἤμην ἡναγκασμένος μετ' ὀλίγον ν' ἀνχωρήσω. Διακρίνας ὅμως ἐν τῷ ἀμυδρῷ φωτὶ κύριόν τινα ὅστις ἦν ὁ μετὰ τοῦ Μεσάζοντος ἐκ Λειψίας ἐλθὼν σύντροφος αὐτοῦ, ἐκτείνοντα ἐνίοτε τὰς δύο χεῖρας πρὸς τὸν ὀπίσω τοῦ παραπετάσματος, καὶ ὡς βαίνοντα αὐτὸν διὰ μαγνητικοῦ ῥευστοῦ, ἐξέλαβον τοῦτο ὡς οἰωνὸν εἰλικρινείας, διότι πιθανὸν δὲν θὰ ἦν ὅτι ἐν τῷ σκότει ἔπραττε τοῦτο πρὸς τὸ θαυθῆναι.

Τέλος μεθ' ὧραν ὀλόκληρον ἠκούσθησαν ὀπίσω τοῦ παρα-

πετάσματος έλαφροί κτύποι ως δακτύλου κρούοντος ξύλον, και τοῦτο οὐκ ὀλίγον μ' ἐξέπληξε, διότι ὁ Μεσάζων, ὡς ἦν δεδεμένος, δὲν ἐνόουν πῶς ἡδύνατο νὰ κρούσῃ τὴν ἔδραν, ἢ οἶον δῆποτε ἄλλο ξύλον.

Ἄλλ' ὁ σύντροφος τοῦ Μεσάζοντος ἤρξατο διαλεγόμενος μετὰ τοῦ ὑποτιθεμένου κρούοντος πνεύματος, και ἠρώτησεν αὐτό τί θέλει; ἄρα φῶς;

Τρεῖς κτύποι ἀπήντησαν, δηλοῦντες ὡς μᾶς εἶπον ὅτι ἐκ πείρας ἤξεύρουσιν. «Οὐ».

— Ἄλλ' ἀνάγνωσιν κατ' ἀλφάβητον;

Δύο κτύποι: «Ναί».

Τότε ἤρχισαν ἐκ νέου αἱ κρούσεις, ἐν ᾧ ὁ σύντροφος ἀπήγγελλε τὰ γράμματα κατὰ σειράν. Ἐπαυσαν δὲ εἰς τὸ R.

«Ruhz» Ἡσυχίαν; ἠρώτησεν ὁ σύντροφος.

Τρεῖς κρούσεις. «Οὐ».

Ἐπαναληφθεῖσαι δ' ἐξ ἀρχῆς αἱ κρούσεις, ἔστησαν αὖθις εἰς τὸ R.

«Ringe» (δακτυλίου); ἠρώτησεν ὁ σύντροφος.

Δύο κρούσεις. «Ναί».

Τότε παρεκάλεσεν ὁ σύντροφος τοὺς παρακαθημένους νὰ τῷ δώσωσι δακτυλίους των, και λαβὼν τέσσαρας, ἔθηκεν αὐτοὺς ὑπὸ τὸ κράσπεδον τοῦ παραπετάσματος, και πάλιν σιωπὴ ἐγένετο, και πάλιν ἤρξατο ὁ μουσικὸς παίζων τὸ κύμβαλον. Μεθ' ἱκανὰ δὲ λεπτὰ ἀντήχησαν ἐκ νέου αἱ κρούσεις και ἐξήτησαν φῶς.

Και ταῦτα μὲν πάντα μοὶ ἐνεποιοῦν πῶς τὴν ἐντύπωσιν ἀσκήσεων θαυματοποιητικῶν ἱκανῶς παχυλῶν.

Ἀλλὰ τοῦ φωτὸς ἀναφθέντος, ἤρθη τὸ παραπέτασμα, και προσελθόντες, εὔρομεν τὸν Μεσάζοντα ἀκριβῶς δεδεμένον ὡς τὸν εἶχομεν ἀφήσει. τοὺς δὲ τέσσαρας δακτυλίους ἐνειρμένους εἰς τὸ σχοινίον τὸ προσδέον τοὺς ὤμους αὐτοῦ εἰς τὴν ἔδραν. Ἐξετάσαντες δὲ και ἐγὼ και οἱ μετ' ἐμοῦ τὰ σχοινία, εὔρομεν και αὐτὰ πάντοτε στερεὰ περὶ τὰ μέλη τοῦ Μεσάζοντος, και ἀνεπάφους τοὺς κόμβους και τὰς σφραγίδας.

Ἄλλ' ὁ καιρὸς ἐπέιγε δι' ἐμέ, και μετὰ λύπης ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσω χωρὶς νὰ περιμεῖνω και τ' ἄλλα πειράματα.

Μεταξὺ δὲ βαδίζων ἀνελογιζόμεν κατ' ἐμαυτὸν τό, ὡς ἔκρινον, τεράστιον τοῦ φαινομένου ἐκείνου, ὃ ἡδυνήθη ν' ἀποδώσω εἰς λαθρχειρίαν, καθ' ὅσον ὁ Μεσάζων μόνος στερεώτατα δεδεμένος ὡς ἡμεῖς τὸν ἐδέσαμεν, δὲν εἶχε κατὰ τὰς ἡμῖν ἐφικτὰς γνώσεις πῶς νὰ λυθῇ, νὰ διεῖρῃ τοὺς δακτυλίους διὰ τοῦ σχοινίου, και πάλιν νὰ δεθῇ ὡς ἦν κατ' ἀρχάς. Ἦν δ' ἀνεξήγητον και καθ' ἣν ἐν τῇ Κλειοῖ ἐπρότεινα ὑπόθεσιν τοῦ πανταχῆ κινήτου ρευστοῦ, και καθ' οἷον δῆποτε ἄλλον τῶν παραδεδεγμένων ὡς τὴν ὕλην διεπόντων νόμων τῆς φύσεως.

Ἐν ᾧ δ' οὕτως ἀμνηχάνως εἶχον τοὺς διαλογισμούς, μοὶ ἐπῆλθεν ὅτι αἱ παρατηρήσεις μου ἦσαν ὅμως κατὰ δύο τινὰ ἀτελεῖς: ὅτι δὲν εἶχον ἐρευνήσει πρῶτον τίνες ἦσαν οἱ δόντες τοὺς δακτυλίους, ἂν ἦσαν πίστεως ἄξιοι και ὁ χαρακτήρ και ἡ κοινωνικὴ θέσις των ἡγγυῶντο ὅτι ἀντὶ δακτυλίων δὲν

ἔδωκαν ταχυδακτυλουργικούς τινες κρίκους: δεῦτερον ἂν οἱ δακτύλιοι οὗς εἶδον πεπερασμένους εἰς τὸ σχοινίον ἦσαν γνήσιοι, και οὐχὶ τοιοῦτοι κίβδηλοι κρίκοι, δυνάμενοι ν' ἀνοίγωνται ἐὰν ἐπιέζοντο.

Ἐχαιρον λοιπὸν πεπειθῶς ὅτι εὔρον τὸ ὑποτιθέμενον πείραμα οὐδὲν ἕτερον ὃν ἢ ἄτεχον και κοινοτάτην ἀπάτην, και διανοοῦμην πόση πρέπει νὰ ᾖ ἡ προσοχή και πόσαι αἱ προφυλάξεις τῶν ἀξιούντων νὰ ἐξελέγχωσι τὴν ἀλήθειαν τῶν τοιούτων φαινομένων, ὅτι ἀνάγκη νὰ ἐπανερχῶνται εἰς αὐτὰ πάλιν, και πάλιν και οὐδὲν μέρος αὐτῶν ἐν ἀμφιβολίᾳ ν' ἀφήσωσιν, ἵνα, εἰ μὲν ψευδῇ, ἄπαξ και διὰ παντός, και κατὰ τρόπον ἀνεπίδεκτον ἀντιρρήσεως τὰ καταδικάζουσιν, εἰ δ' ὁμοιολήθῃ, ἐξακολουθῶσιν ἐνδελεχῶς τὰς περὶ αὐτῶν σπουδὰς πρὸς διαφωτισμὸν τῆς ἐπιστήμης.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπὶ τὰ αὐτὰ συνεχοῦς ἐπανόδου μοὶ ἀπεδείχθη μετ' οὐ πολὺ και ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει, ὅτε προσκληθεὶς παρευρέθη εἰς ἰδιωτικὴν συναναστροφὴν παρὰ τινι διδασκάλῳ. Ἡ μεσάζουσα ἦν γυνή, ἥς τὴν ἐνδυμασίαν ἐξήτασαν γνωστὰ μοι κυρία ἐκ τῶν προσκεκλημένων. Ἐδέθη δὲ και αὕτη και ἐσφραγίσθη ἐπὶ τῆς ἔδρας τῆς ἐντελῶς καθ' ὃν τρόπον και ὁ μεσάζων ἐκεῖνος πρὸ τινων ἡμερῶν, και ἐτέθη οὐχὶ εἰς ἕτερον δωμάτιον, ἀλλ' εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τοῦ ἐν ᾧ πάντες εἴμεθα, συγκεκλιμένη ἐκ τῶν δύο τοίχων, ἄλλως ὅλως γυμνήν, και ἔχουσαν μέλαν παραπέτασμα κρεμάμενον ἀπὸ σχοινίου ἐξ ὕψους οὐχὶ πολὺ ἀνωτέρου τοῦ ἀναστήματος ἀνδρός. Πέριξ δὲ τῆς γωνίας ἐκαθήμεθα περὶ τοὺς τριάκοντα εἰς διαφόρους σειράς, εἰς ὧν τὴν πρώτην ἐφρόντισα νὰ τεθῶ ἐγώ, και παρ' ἐμοῖ, τελευταῖος πρὸς τὸ παραπέτασμα ἐκάθητο ὁ τῆς μεσάζουσης σύντροφος, ὃν ἀκριβῶς διέκρινον πέμποντα ἢ πρᾶττοντα ὡς ἂν πέμπῃ διὰ τῶν χειρῶν μαγνητικὸν ρευστὸν πρὸς τὴν μεσάζουσαν, διότι κατ' αἵτησίν του ἐπεκράτει ἐν τῇ αἰθούσῃ οὐχὶ σκότος, ἀλλ' ἀμυδρὸν φῶς.

Μεθ' ἱκανὸν δὲ χρόνον, καθ' ὃν ἐτέθη εἰς δοκιμασίαν ἡ ὑπομονὴ ἡμῶν, ἠκούσαμεν κρούσεις, και ἀμέσως κρότον τινὰ εἰς τὸ ἔδαφος. Φωτὸς δὲ προσαχθέντος, εἶδομεν ὅτι εἶχον σφενδονισθῇ εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου, μακρὰν τῆς μεσαζούσης, τὰ ἱκανῶς ὑψηλὰ και διὰ σειράς κομβίων κλειόμενα αὐτῆς ὑποδήματα, αὕτη δ' ὅτι ἔμενεν ἀκίνητος και ὡς κοιμωμένη ἐπὶ τῆς ἔδρας τῆς, μετ' ἀνεπάφων δεσμῶν και σφραγίδων.

Σκότους δ' αὖθις γινομένου, ἠκούσθη μετὰ τινὰ χρόνον και ἕτερος δοῦπος σώματος πίπτοντος, και ὁ ἀναφθεὶς λύχνος μᾶς ἔδειξεν ὅτι ἦν τοῦτο ἡ στηθοδέσμη τῆς μεσαζούσης, ἐπίσης σφενδονισθεῖσα μακρὰν, ἐν ᾧ τὴν πρὶν φέρουσιν αὐτὴν εὔρομεν ἐνδεδυμένην, και εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς θέσιν, ἐντὸς τῶν αὐστηρῶν και ἐσφραγισμένων δεσμῶν τῆς, αἱ δ' ἐκδύσασαι αὐτὴν κυρία μοὶ εἶπον ὅτι ἀληθῶς ἐφόρει στηθοδέσμη, τότε δ' ἦν εὐκόλον ἕκαστος ἐξ ἡμῶν νὰ πεισθῇ ὅτι δὲν τὴν εἶχε πλέον.

Και εὖνουν μὲν ἐντύπωσιν οὐδὲ ὅλως ἀπετέλεσεν ἐπ' ἐμοῦ τὸ πείραμα τοῦτο, οὐδὲ συνετέλεσεν εἰς τὸ ν' αὐξήσῃ τὴν

ἐμπιστοσύνην μου, διότι, ὡς καὶ ἄλλοτε ἔγραψα, εἶχον ἰδεῖ τὰ αὐτὰ καὶ ἐν Παρίσις καὶ ἐν Λειψία ὑπὸ περιστάσεις αἰ-
τινες δὲν μοὶ ἐφαίνοντο ἐγγυώμεναι περὶ τῆς αὐτῶν γνησιό-
τητος, καὶ καθ' ὅσον ἐπαναλαμβάνοντο ἠϋξάνεν ἡ ἀπορία
μου περὶ τοῦ τί παθόντα τὰ πνεύματα, ἢ εἴτι ἂν ἦ τὸ εἰς τὸ
ἀποδίδονται τὰ φαινόμενα ταῦτα, τὴν ἀκατανόητον δύνα-
μιν, ἂν ἀληθῶς αὐτὴν κέκτηνται, τοῦ διαπερᾶν τὴν ὕλην διὰ
τῆς ὕλης ἀνευ βλάβης τῆς αὐτῆς συναφῆς καὶ τοῦ σχήματος,
εἰς οὐδὲν ἄλλο διηνεκῶς καὶ πανταχοῦ τῆς γῆς μεταχειρί-
ζονται, ἢ εἰς τὸ γελοῖον, ἂν δὲν ᾖν τεράστιον, τεχνούργημα
τοῦ νὰ γυμνώσι τοὺς μεσάζοντας καὶ τὰς μεσαζού-
σας τῶν ὑπενδύτων αὐτῶν διὰ μέσου ἀνεπάφου μενούσης
τῆς ἐπενδύσεως. ἂν δὲ τοῦτο ἐνυπάρχη ἐν τῇ φύσει αὐτῶν,
τίνα ἀνάγκην ἔχουσι νὰ ἐπιδεικνύωσιν αὐτὸ πανταχοῦ καὶ
πάντοτε εἰς τὰς πνευματιστικὰς συνελεύσεις. Πρὸς ταῦτα
ἐπανίσταται εἴτι ἐνυπάρχει ἐν ἐμοὶ κρίσεως καὶ διαλογισμοῦ.

Ἐπειδὴ ὁμως τὸ ἐνδιαφέρον ἐν τῷ ζητήματι καὶ ὑπὲρ τῆς
ἐπιστήμης ἐστὶν οὐχὶ τίς ἡ ἐμὴ ἐξ ὑποκειμένου ἐντύπωσης
ἀλλ' ἂν καὶ μέχρι τίνος ἀποδείξεως ἐγγυῶνται τὴν τοῦ φαι-
νομένου ἀλήθειαν, συγκεφαλαίων ἐπαναλαμβάνω ὅτι τοιοῦτοι
εἰσὶν οἱ ἄλλοι δεσμοί, ἡ παρουσία τῆς στηθοδέσμης πρὶν καὶ
ἡ ἑλλείψις αὐτῆς μετὰ τὸ πείραμα, τὸ ἀπαράδεκτον τῆς ὑπο-
θέσεως ὅτι ἡ μεσάζουσα εἶχεν ἄλλην που κεκρυμμένην
ὥστε τὸ φαινόμενον μένει μοι μὲν ἀκατάληπτον, ἀλλ' οὐδὲν
ἔχω στοιχεῖον πραγματικῆς ἀποδείξεως, ὅτι ἐστὶ φύσεως, τα-
χυδακτυλογικῆς, καὶ ἀνυπατάζομαι νὰ θεωρῶ αὐτὸ ἐξ ἐ-
κείνων ἃ πρέπει εἶναι νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἔλεγχον ἀκριβῆ καὶ
ἐπανειλημμένον.

Μετὰ τὰ πειράματα ταῦτα ἡ μεσάζουσα ὡς καὶ ὁ
προκάτοχος αὐτῆς πρὸ τινων ἡμερῶν, ἐζήτησε δακτυλίδιον,
δι' ὃ καὶ ἐχάρην, καθ' ὃ εὐρίσκων ἀφορμὴν νὰ συμπληρώσω
τὰς ἐλλείψεις τῶν προτέρων μου παρατηρήσεων, εἰ καὶ ὑποπτος
μοὶ ἐφάνη ἡ ὑπὸ διαφόρων μεσαζόντων ἐπανάληψις τῶν
αὐτῶν φαινομένων, ὡς βιομηχανικῆς τινος ἀσκήσεως. Ἐν ᾧ
δ' ἐτοιμαζόμεν νὰ δώσω τὸν ἐμὸν δακτύλιον, προλαβὼν με,
ἔδωκε τὸν ἰδικόν του ὁ φίλος μου καὶ γνωστὸς φιλόλογος
Π. Α., τόσῳ μείζονα παρέχων μοι ἀσφάλειαν, καθ' ὅσον ἦν
ἐντελὲς δὺςπιστος.

Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα ἦν ὃ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ συνεδριάσει,
καὶ ἅμα ἐγένετο φῶς, τὸν δακτύλιον εὗρομεν ἐμπεπαρμένον
εἰς ἓνα τῶν δεσμῶν τῶν βραχιόνων, ὃν ἐξετάσας ἀμέσως, εὗ-
ρον ὡς ἀπ' ἀρχῆς στερεῶς δεδεμένον, καὶ ἀλώβητον ἔχοντα
τὴν ἐμὴν σφραγίδα.

Ἐνταῦθα λοιπὸν οἱ δισταγμοὶ εἰς οὓς με εἶχε καταλείπει
ἡ ἄλλη συνεδρίασις δὲν ἦσαν πλέον ἐπιτετραμμένοι. Ἀπαι-
τεῖται ἄλλη ἐξήγησις, ἀλλὰ τίς ἀγνοῶ. Ἴσως εὗρωσιν αὐτὴν
ἄλλοι ἐμπειρότεροί μου, ἢ τυγχάνοντες νὰ εἰδῶσι τὸ πείραμα
συνεχέστερον, καὶ νὰ ἐξακριβώσωσι τὰς λεπτομερείας αὐτοῦ.
Ἄνευ τούτου ἡ γνώμη των δὲν ἔχει ἀξίαν ἀποδεικτικὴν.

Ἐπειτα δ' ἐγενόμην θεατῆς καὶ ἄλλου πειράματος. Ἐν

μέσῳ τῷ σκότει, ἀλλ' οὐχὶ τοσοῦτῳ ὥστε νὰ μοὶ φαίνωνται
ἀμυδρῶς τὰ ἀντικείμενα, ἀνηγέρθη τὸ μέλαν παραπέτασμα,
καὶ προῆλθεν εἰς τὸ μέσον τοῦ ἡμικυκλίου ὃ ἀπετελοῦμεν μορ-
φὴ ὀρθία, ἡ μεσάζουσα πιθανῶς, ἥς ὁμως δὲν ἠδυνά-
μην νὰ διακρίνω τοὺς χαρακτῆρας. Ἦν δὲ λευκῶς ἐνδεδυ-
μένη, ἢ ἐκαλύπτετο ὑπὸ πέπλου λευκοῦ. Ἐν βραχεὶ δ' ἀ-
πεσύρθη πάλιν, καὶ μετὰ 55 δευτερόλεπτα, ἀκριβῶς μετρη-
θέντα ἐπὶ τοῦ ὥρολογίου, δοθέντος σημείου διὰ κρούσεως,
προσῆλθη ὁ λύχνος, ἠνεψύθη τὸ παραπέτασμα καὶ ἡ με-
σάζουσα εὐρέθη εἰς τὴν ἑδραν τῆς δεδεμένης, ἀκίνητος, καὶ
μετὰ κλειστῶν ὀφθαλμῶν. Ἐβεβαίουν δὲ πολλοὶ ὅτι συγχρό-
νως ἔβλεπον καὶ ἄλλην μορφήν καθήμενὴν ἐπὶ τῆς ἑδρας·
ἀλλ' ἐγὼ δὲν τὴν εἶδον, ἢ διὰ τὸ σκότος, ἢ διότι δὲν ὑ-
πῆρχε. Τὸ αὐτὸ δ' ἐπανελήθη τετράκις, καὶ πάντοτε μετὰ
τῆς αὐτῆς ταχύτητος ἅμα ἀπῆρχετο ἡ ἐμφάνισις, ἡ μεσά-
ζουσα ἐφαίνετο δεδεμένη ἐν τῇ συνθείᾳ αὐτῆς μελανῇ ἐνδυ-
μασίᾳ ἐπὶ τῆς καθέδρας.

Κατὰ δὲ τὸ διάστημα καθ' ὃ ἔμενεν ὀπίσω τοῦ παραπε-
τάσματος, κοιμωμένη ἢ ὑποτιθεμένη ὅτι ἐκοιμᾶτο, συνδιελέ-
γετο πολλάκις μετὰ τοῦ συντρόφου τῆς, ἀλλ' ἐν φωνῇ τα-
πεινῇ καὶ πῶς ἐπιτετηδευμένη, ὡς ἂν ἦν παιδίου φωνή, ὅπερ
εἰς ἐμὲ οἰκτρὰν ἐνεποίει ἐντύπωσιν περὶ τῆς εἰλικρινείας τοῦ
πειράματος, ὑπὸ τινων δὲ τῶν θαμνόνων τῶν παραστάσεων
τούτων, τῶν ἰσχυρὰν ἐχόντων τὴν εἰς αὐτὰς πίστιν, μᾶς ἡρ-
μηνεύετο διὰ τοῦ διίσχυρισμοῦ ὅτι ἡ ὁμιλοῦσα δὲν ἦν ἡ μεσά-
ζουσα, ἀλλὰ πνεῦμα μικρᾶς κόρης ἥτις πολλάκις ἐνεφα-
φανίζετο αὐτῇ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀδύλλα, λέγουσα ὅτι προέρ-
χεται ἐκ Μεξικοῦ. Ἦσαν δὲ καὶ τὰ ὅσα διελέγετο οὐχὶ
σπουδαῖα, οὐδ' ἄξια οὐρανίων, ἔστω καὶ καταχθονίων πνευ-
μάτων.

Τέλος δ' ἐξῆλθε καὶ πέμπτην φορὰν ἡ μεσάζουσα,
καὶ ὀλίγον τι τοῦ φωτός αὐξηθέντος, ἔστη ἐν μέσῳ ἡμῶν,
φοροῦσα τὸ σύνθημα αὐτῇ μελανὸν ἐνδυμα. Οὕτω δὲ ἐμπνευ-
σθεῖσα, ὡς μᾶς εἶπον, ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ δύο πνευμάτων,
ὧν τὸ μὲν ἐκαλεῖτο «Shenk», τὸ δὲ ἄλλο «Krügen», ἀπήγ-
γειλε δύο μακρὰς δημηγορίας, πλήρεις κοινῶν τύπων περὶ
ἠθικῆς, περὶ θρησκείας, περὶ ἐπιρροῆς τοῦ πνευματισμοῦ ἐπ'
αὐτῆς, καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι ἄλλως δὲν ἤθελε τὰς προφέρει ἂν
τὰς εἶχεν ἀποστηθίσει.

Ἀλλ' ὅτι σπουδαιότερον τούτων ἦν, ἅμα ἐπαύσατο ὁμι-
λοῦσα, εἶδομεν εἰς πλήρες φῶς ὅτι αὐτὴ μὲν δὲν ἦν πλέον
δεσμία, οἱ δεσμοὶ δ' ὅτι ἦσαν εἰς τὴν ἑδραν προσηλωμένοι
ὡς ἐξ ἀρχῆς, ἐπίσης ἀσφαλῶς μετὰ πάντων τῶν κόμβων καὶ
τῶν σφραγίδων των.

—Τί φρονεῖτε; ἠρώτησα τὸν Π. Α. ὅτε ἐξηρχόμεθα.

—Ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ψεῦδος καὶ δόλος.

—Ἦ ἐν τῷ σκότει ἐνέργεια, καὶ τὰ συνεχῶς ἐπαναλαμβαν-
όμενα παιδαριώδη ἢ γελοῖα δῆθεν φαινόμενα, ὧν καὶ ἡμεῖς
ἐγενόμεθα μάρτυρες, καὶ ἐμὲ ἐνέβαλλον εἰς τὴν ὑπόνοιαν πα-
χυλῆς δολιεύσεως, ἂν μόνον ἐξηγεῖτο πῶς ἡ μεσάζουσα ἐ-
λύθη, ἐνῷ ἡμεῖς αὐτοὶ προσεκτικώτατα τὴν ἐδέσκαμεν, καὶ οἱ

δεσμοὶ ἔμειναν καὶ μετὰ ταῦτα ἀκέραιοι. Πῶς ἐξηγεῖται καὶ τοῦτο;

— Καὶ τοῦτο ὡς δόλιον ἀλλ' ἀκατανόητως ἐπιδέξιον.

— Διατί;

— Διότι ἄλλως δὲν δύναμαι νὰ τὸ ἐννοήσω.

Πρὸς τοῦτο ἐσιώπησα· ἀλλὰ κατ' ἑμαυτὸν ἐξηκολούθησα ἀναλογιζόμενος.

Καὶ τί κερδίζομεν ἂν τὸ ἀκατανόητον παραδεχόμεθα εἰς ἐξήγησιν τοῦ ὅτι δὲν ἐννοοῦμεν; Ὁ ἄρνούμενος ὅτι δὲν ἐννοεῖ τί διαφέρει τοῦ μύσπου λέγοντος «Δὲν ὑπάρχει τὸ δένδρον ἢ τὸ ὄρος ἐκεῖνο, διότι δὲν τὸ βλέπω»· ὡς πρὸς τοὺς νόμους δὲ καὶ τὴν ἀπεράντον ἐπιστήμην τῆς φύσεως εἴμεθα ἔτι, καὶ ἴσως πάντοτε ἐσόμεθα, δυσθεράπευτοι μύσποι.

Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν τολμῶ νὰ εἰπῶ· «δὲν ὑπάρχει τι, διότι δὲν τὸ ἐννοῶ», ἀλλὰ λέγω, «ἴσως ὑπάρχει, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐννοῶ».

Καὶ τότε ἀγωνίζομαι, βαίνων ἐπὶ θετικῶν δεδομένων, νὰ τὸ ἐννοήσω εἰ δυνατόν, καὶ ἂν ἢ ἐκ τῶν δυναμένων νὰ ὑποκρύπτῃ ἀλήθειαν ἥτις ἀπὸ βαθμίδος εἰς βαθμίδα νὰ ὀδηγῇ εἰς ἐπιγνώσεις σπουδαίας. Πέραν τῆς καταλήψεως τοῦ χυδαίου ἐρέτου τοῦ Νικίου ἦν ἡ θεωρία τῆς ἐκλείψεως· πέραν τῆς τοῦ ἀστρονομικοῦ συστήματος τοῦ Μέτωνα, τὸ τοῦ Πτολεμαίου· πέραν τούτου αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ Γαλιλαίου, καὶ διὰ ταῦτα ἄτοπα μυθεύματα θὰ ἦσαν αἱ ἐνέργειαι τοῦ τηλεγράφου, τοῦ τηλεφώνου καὶ τοῦ φωνογράφου. Ἡ ἡμετέρα διάνοια δὲν εἶναι τὸ μέτρον τῆς πλάσεως, ἀλλὰ κέκτῃται τὸ μέγα πλεονέκτημα τοῦ νὰ δύναται νὰ ὑπανεγείρῃ ἐνίοτε μικρὰν γωνίαν τοῦ ἀπεράντου αὐτῆς παραπετάσματος, ὅτι δικαιούται καὶ ὀφείλει δι' ἐνδελεχοῦς μελέτης νὰ ἐξιχνιάζῃ εἰ τι ὑπ' αὐτὸ διορᾷ, καὶ οὐχὶ ν' ἀποστρέφῃτε ἄρνούμενη πᾶν τὸ πρὸς τὸ ἀμβλυοπεῖ.

Καθῆκον δὲ μάλιστα τοῦτο θεωρῶ ἐκείνων οἵτινες πρὸ πάντων πρὸς αὐτὸ ἀδιαφοροῦσι, τῶν σοφῶν φυσιοδιφῶν, τῶν ἀκαδημαϊκῶν σωμάτων, ἅτινα συνήθως τῶν ἀπαξ δεδογμένων ἀπριζῶν ἐχόμενα, ἀντὶ πρῶτα νὰ εὐαγγελίζωνται τὰς προόδους τοῦ ἀνθρωπίνου νοός, ἐπιμένουσιν ἐπὶ μακρὸν ἀγνοοῦντα καὶ μὴ παραδεχόμενα αὐτὰς γενομένας, καὶ μόνον κλίνουσι πρὸ αὐτῶν τὸν αὐχένα ὅταν τοῖς ἐπιβάλλωνται γενόμεναι πάγκοινοι. Παρ' αὐτῶν ἐξ ἐναντίας ἡ ἐπιστήμη θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτῇ, ὅτι δῆποτε ἐν ὀνόματι αὐτῆς διαδίδεται, νὰ τὸ διονυχίζωσι μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμονῆς, καὶ, ἐπὶ πραγμάτων στηριζόμενοι, ν' ἀποφαίνωνται αἰδοῦ αἱ ἀναμφισβήτητοι ἀποδείξεις ὅτι τοῦτο ἐστὶν ἀληθές, ἢ ὅτι ἐστὶ ψευδές. Ὡς συνηγορία δ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῶν πνευματικῶν καλουμένων ἀσκήσεων δύναται αὐτὸ ἥδη τοῦτο νὰ ἐκληφθῇ, ὅτι διὰ πολλῶν ἐτῶν καὶ σχεδὸν πανταχοῦ ἐξακολουθοῦσιν ἀσχολοῦσαι πολλοὺς καὶ ἐκπλήττουσαι, χωρὶς μέχρι τοῦδε νὰ ἐξελεγχθῇ τὸ ψεῦδος αὐτῶν· διότι ἐξελεγχθῆς δὲν εἶναι οὔτε τῶν σοφῶν ἢ ἄνευ ἀποδείξεων περιφρόνησις, οὔτε τῶν ταχυδακτυλουργῶν αἱ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπιδέξιαι ἀπομιμήσεις.

Καὶ ἂν ἄλλοι δὲ τρόποι φωράσεως ἔλειπον, ἐφικτὸν θὰ ἦν πάντοτε τινὲς τῶν μεσαζόντων τῶν διύχυριζομένων ὅτι ὁμιλοῦσι καὶ πράττουσι συνεργεῖα ἢ ἐν ὀνόματι ἀγνώστων

δυνάμεων, νὰ πεισθῶσιν, οἱ μὲν διὰ λόγων ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης, οἱ δὲ διὰ γενναίων χρηματικῶν ἀμοιβῶν, ὧν πλεῖστοι ὡς ἐκ τῆς κοινωμικῆς τάξεως εἰς ἡν ἀνήκουσι, καὶ ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος ὃ ὑποτίθεται, ὅτι ἐξασκοῦσι, δὲν εἶναι πιθανόν νὰ ὦσιν ἀνώτεροι, νὰ ὁμολογήσωσιν ἂν τὰ τερατουργήματα αὐτῶν εἰσὶν ἔργα θαυμαστοποιῶν καὶ ὁποῖα. Τοῦτο θ' ἀνέτρεπε πᾶν τὸ ἱκρίωμα τῆς ἀπάτης, εἰ ἂν ὑπῆρχε, καὶ θὰ ἦν ἀποδείξις ἐκ τῶν ὑστέρων, μὴ ἐπιδεχομένη ἀντίρρησην.

Ἐν γένει δὲ παρατηρῶ ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν μετ' ἐμοῦ ποτὲ συνδιαλεχθέντων περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων ἠπίστουν πρὸς αὐτὰ, οὐχὶ διότι τὰ ἐξηρένησαν, ἀλλὰ διότι δὲν τὰ ἐθεώρουν ἐρένης ἄξια· καὶ ὁμως πολλοὶ τούτων ὁμολογοῦν ὅτι οὐ σπανίως καὶ αὐτοὶ προσέκρουσαν εἰς φαινόμενα ἃ διέφευγον τὴν κατάληψίν των.

Οὕτως, ἐν τῶν ἐπισημοτέρων μελῶν τῆς ἐνταῦθα ἀριστοκρατείας, ὁ κόμης Π., οὐ ἀποσιωπῶ τὸ ὄνομα μόνον διότι δὲν τῷ ἐξήτησα τὴν ἄδειαν νὰ τὸ δημοσιεύσω, διηγείτο ἐπ' ἐσχάτων ἐνώπιόν μου ὅτι, παρευρεθείς ποτε εἰς πείραμα κινουμένης τραπέζης, ἐφ' ἧς ἦν τεθειμένη γραφικὴ τις μηχανὴ ἐφευρεθεῖσα ἐπίτηδες, ἠρώτησε, καὶ τοι οὐδόλως πιστεύων, καὶ χωρὶς αὐτὸς νὰ ἔχῃ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Ποῖον ὄφελος θέλει ἀποφέρει ἀπὸ τῆς εἰς Ἀμερικὴν ὁδοιπορίας τοῦ ὁ ἀνεψιός μου;

Ἀπόκρισις τῆς τραπέζης. Τὴν Ἀμερικανὴν Χάρिता (Charm).

— Τίς ἐστὶ ἡ ἐπιτυχία τοῦ υἱοῦ μου εἰς τὸ στάδιόν του;

Ἀπόκρισις. Θέλει ἀλλάξαι στάδιον.

Ἀμφότεραι αἱ προρρήσεις ἀπληθήθευσαν, ἡ πρώτη διὰ τῆς μετ' ὀλίγον ἐπιστροφῆς τοῦ ἀνεψιῦ μεθ' ὥραιότητος καὶ πολυχαρίτου Ἀμερικανίδος, ἡ ἐνυμφεῦθι ἀπροσδοκίῳ.

Ἀλλὰ πρὸς τὴν δευτέραν ὁ κόμης δυσανασχέτων, καὶ νομίζων ὅτι δύναται ν' ἀποδώσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ἐπιρρόην των εἰς τὴν τράπεζαν παρακαθημένων, ἥλλαξε μέθοδον, καὶ γράψας τρίτην ἐπιστολὴν ἐπὶ χάρτου, ἐδίπλωσε καὶ ἔθηκεν αὐτὸν εἰς τὴν τράπεζαν, αὐτὸς μένων ἀπλοῦς θεατῆς.

Μετ' ὀλίγον ἡ τράπεζα ἐκινήθη μετὰ μεγάλης ταχύτητος, ὡς ἂν ἀληθῶς ἔγραφε, καὶ ἡ ἀπάντησις ἦν.

— Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς θελήσεως ἐκάστου.

Τότε ἠνεώχθη ἡ ἐρώτησις, περιέχουσα ταῦτα·

— Εἴμεθα ἡναγκασμένοι νὰ πιστεύωμεν ὅσα λέγεis;

Εἶτα ἔγραψε δευτέραν ἐρώτησιν, εἰς ἣν ἡ τράπεζα ἀμέσως ἀπήντησεν·

— Ὁ μαγνητισμός.

Ἀνοιχθὲν δὲ τὸ χαρτίον, περιείχε·

— Τίς ἐστὶν ἡ δύναμις ἥτις διὰ τῆς τραπέζης ὁμιλεῖ;

Τρίτην ἐρώτησιν ἔγραψεν ἔπειτα, καταταθεῖσαν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ περιέχουσαν·

— Ἡ πίστις εἰς τὰ φαινόμενα ταῦτα δὲν ἀντιβαίνει εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς θρησκείας;

Εἰς ἀπάντησιν δ' ἐδόθη λατινιστὶ τρεῖς ἡ λέξεις·

— Satis, Satis, Satis, (Ἀρκεῖ, Ἀρκεῖ, Ἀρκεῖ).

Καὶ ἔκτοτε ἡ τράπεζα ἔπαυσε κινουμένη!

Τοῦτο ἐστὶν ἐκ τῶν πειραμάτων ὧν ἐγὼ οὐδ' αὐτόπτης ἦν οὐδ' αὐτήκοος, ἀλλ' οἷς δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ πίστιν διὰ τὸ ἀξιοπίστον τοῦ ἀφηγησαμένου.

Ἐκ πάντων δὲ τῶν ἐκτεθέντων ἐξάγω αὖθις τὸ γενικὸν συμπέρασμα, ὅτι ἐκ τῶν πνευματιστικῶν λεγομένων καὶ μέχρι τοῦδε γνωστῶν φαινομένων τινὰ μὲν (ΚΛΕΙΩ, ἀρ. 2, ἀρ. 3,) εἰσὶν ἀναμφισβήτητα, καὶ τὰ αὐτὰ συγχρόνως οὐχὶ ἐξηγήσεως ἀνεπίδεκτα διὰ τῶν γνωστῶν κανόνων τῆς φύσεως· ἕτερα δὲ, ἀποδεδειγμένως ψευδῆ, ἄτεχνοι καὶ ἀνεξέλεγκτοι παραποιήσεις χυδαίων θαυματοποιῶν· ἀλλὰ καὶ ἕτερα τοῖς ἐπιμελεστέροις τῶν ἐρευνητῶν δυσεξιχνίαστα καὶ ἀκατάληπτα κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους, δι' ὃ καὶ πρέπει ταῦτα νὰ σπουδάζωνται μετ' ἀτενεστάτης προσοχῆς καὶ μετ' ἀόκνου ὑπομονῆς, μέχρις οὗ ἀποδείκνυται εἰς τίνα τῶν δύο κατηγοριῶν ἕκαστον ἀνήκει καὶ ἂν τίνα εἰς τὴν πρώτην, πῶς δύνανται νὰ ἐρμηνευθῶσι συνωδᾶ πρὸς τὰς παραδεδεγμένας ἐπιστημονικὰς ἀρχάς, ἢ ἂν ἀποκαλύπτωσι νέους ὀρίζοντας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΚ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΟΥ ΣΕΔΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΙΔΕΩΔΗ ΤΟΥ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΣΜΟΥ

ΥΠΟ

N. KAZAZH

Ὁ τελευταῖος οὗτος πόλεμος οὐ ἡ ἐπέτειος ἐωρτάζετο μετὰ τοσοῦτου ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς λαοῦ, ἐνῷ προὔκλει τὸ ἀνάθεμα καὶ τὴν κατάραν τοῦ ἐτέρου εἶνε ἡ ἀληθεσττέρα τούτων πίστωσης, ἡ φοβερωτέρα πραγματικότης τοῦ διίσχυρισμοῦ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατ' ἐπιφάνειαν μόνον μετεβλήθη, ἀλλ' ὅτι κατ' οὐσίαν μένει ἔτι ὁ αὐτός. Ἡ ἐκρηγξίς αὐτοῦ δὲν ἦτο ἀποτέλεσμα μόνον δυναστικῶν συμφερόντων συγκρουόμενων, ἢ κατακτητικῆς πλεονεξίας μοναρχῶν. Ἀναμφισβότως ἦτο κληροδοσία μακρῶν αἰώνων, φυλετικὴ ἐκδίκησις ἐπὶ ἀμοιβαίαις καταστροφαῖς μεταξὺ τῶν δύο λαῶν, τῶν διεκδικούντων τὰς κορυφὰς τῆς συγχρόνου ἱστορικῆς ἐνεργείας. Οἱ λαοὶ δὲν φωτίζονται πάντοτε ὑπὸ τοῦ λόγου, ὅσον καὶ ἂν φαίνονται ἀγαθοί, ὅσον καὶ ἂν ἐπιζητῶσι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν τάξιν. Οἱ λαοὶ ἄγονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν ὑπερόχων ἐκείνων πνευμάτων, τῶν ἐν αὐτοῖς διαπρεπόντων λόγῳ ἀρετῆς, πνευματικῆς ἱκανότητος, οἰκογενειακῆς καταγωγῆς καὶ κοινωνικῶν προνομίων. Ὅτι συνήθως ἀποκαλεῖται ἐθνικὴ συνείδησις, κοινωνικὸν ἢ πολιτικὸν ἰδεῶδες, ἐμβάλλεται πολλάκις εἰς αὐτοὺς, ἀφομοιοῦται ἀσυνειδήτως ἐν τῷ ἐθνικῷ ὀργανισμῷ των, ἀλλὰ δὲν ἀπέρρευσε ἀμέσως ἀπὸ τῶν ἐσωτάτων τῆς συνειδήσεως. Ἐγωῖσμός, φιλοδοξία, κερδοσκοπία, ὑπολογισμός,

τοιαῦτα εἶνε ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει τὰ ἐλατήρια συνήθως τῶν ψευδῶς καλουμένων ἐθνικῶν ἰδεῶν, λαϊκῶν πόθων, ἐμπνεομένων μᾶλλον ὑπὸ ὀλίγων ἀτόμων, ἀνευ δ' ἀντιστάσεως ἀποδεκτῶν καθισταμένων ὑπὸ τῆς δλομελείας τοῦ ἔθνους. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος οὕτως ὑφίσταται· ἡ φύσις αὐτοῦ μετέχει λογικοῦ μὲν καὶ ἠθικοῦ ὄντος, κεκτημένου ἰδεῶδη, αἰσθήματα, ὑπερόχους τάσεις, ἀλλ' ἅμα καὶ θηρίου, φυσικὰ ἐνστικτα διεκδηλοῦντος. Ἐντεῦθεν αἱ ἀντιθέσεις ἐκείναι, αἱ ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ ἐκφαίνονται, ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς φιλανθρωπίας, τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς ἐπιεικειᾶς, ἀφ' ἐτέρου δὲ τῆς πάλης, τοῦ ἀνταγωνισμοῦ μέχρις ἐξοντώσεως. Τοῦτου ἕνεκα ὁ πόλεμος οὗτος, μῶλονότι ἐγένετο πρόξενος φρικαλέων καταστροφῶν εἰς ἀμφοτέρω τὰ διαμαχόμενα μέρη, συνετάραξε δ' ἐκ θεμελίων ἅπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, δὲν προελήφθη ὑπὸ τῶν δυναμένων. Θεωρητικοὶ τε καὶ πρακτικοὶ ἄνδρες, ἄνδρες τοῦ γραφείου καὶ ἄνδρες τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεως, δὲν ἐδίστασαν νὰ ἐυλόγησωσι μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὴν ἱεράν ἡμέραν τῆς ἐκρηγξίως τοῦ πολέμου τούτου, ὡς ἀναποφεύκτου ἀνάγκης ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς σωτηρίας. Θεωρητικοὶ συγγραφεῖς ἔγραψαν ἀπὸ μακροῦ χρόνου: Τί εἶνε τὰ ἐν τῷ πολέμῳ τελούμενα κακουργήματα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν διαμαχομένων μερῶν, οἱ φόνοι τῶν ἀθώων, αἱ καταστροφαὶ καὶ αἱ ἐρημώσεις τῶν πόλεων; Τυχαιᾶ φαινόμενα, ἐπίσης φυσικά, ἐπίσης ἐνδεχόμενα, ὅσον καὶ ὁ κλύδων, ὁ ἀνατρέπων ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης πλοῖον, πεπληρωμένον ἀθῶων πλασμάτων, ὅσον καὶ ὁ κεραυνός, ὁ φονεύων ἄνθρωπον, ὄντα τὸ μόνον στήριγμα πενομένης οἰκογενείας, ὅσον καὶ ἡ ὑπερχείλισις ποταμοῦ, τοῦ παρασύροντος ὑπὸ τὰ κύματά του πολυάνθρωπον πόλιν, χθὲς ἔτι εὐήμεροῦσαν καὶ θάλλουσαν, ἥδη δὲ μεταβαλλομένην εἰς ἐρείπια. Οὕτως ἐκδηλοῦται ἡ ἱστορία διὰ τῶν τοιούτων τραγικῶν σημείων χαρακτηρίζεται ἐκάστη βαθμὶς ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ πολιτισμῷ, μέχρι τῆς σήμερον τελεσθεῖσα διὰ καταστροφῶν καὶ ἐρημώσεων, ἀδρανούς διατελοῦσης τῆς λογικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἐξελιξέως ὑπὸ τὴν ἀτονίαν τῶν φυσικῶν καὶ ἠθικῶν αὐτοῦ δυνάμεων. Ἀντίθετα συστήματα προεκήρυττον τὴν δυστυχῆ ἀλήθειαν τοῦ τοιούτου φαινομένου: ἀπὸ τοῦ θεοκρατικοῦ Δεμαίτρου, ἀνακηρύττοντος τὸν πόλεμον ὡς τὴν φυσικὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν δὲ εἰρήνην ὡς ἀπλήν ἀνάπαυλαν, προπαρσκευὴν πρὸς μέλλοντα ἐκάστοτε ἀγῶνα, μέχρι τοῦ πανθείστου Ἐγέλου, δι' αὐστηρᾶς διαλεκτικῆς δικαιολογούντος τὸν πόλεμον ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς τὴν ἀπολύτρωσιν ἀπὸ τῆς νάρκης καὶ τῆς ἀτονίας τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς τὴν ἀφετηρίαν πρὸς τὴν ἐκάστοτε πρόοδον, μέχρι τῆς νεωτάτης βιολογικῆς θεωρίας, ἧς ὑπέρτατος αἰρεσιάρχης καὶ προφήτης παρέστη ὁ Δαρβίνος, ἐρμηνευούσης τὸ φαινόμενον τοῦ πολέμου ὡς ἔμφυτον τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, μετ' αὐτῆς ἀναποσπάστως συνδεόμενον, καὶ ἐκάστοτε ἐκδηλούμενον λανθανόντως ἢ ἐναργῶς. Μετ' αὐτοὺς ἤρχοντο οἱ πρακτικοὶ πολιτικοὶ ἄνδρες, οἱ ἀδιαφοροῦντες καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου, ἂν εἶνε φυσικὸν φαινόμενον,